MARIUS MIRCU AT THE *MINIMUM* LITERARY MAGAZINE

Carmen Ţâgşorean
PhD, "Babeş-Bolyai" University of Cluj-Napoca

Abstract: At the age of 77, Marius Mircu, the "age dean of Jewish journalists from Romania", began a new chapter of his life in Israel. The journalist, rejuvenated, had no problems in adapting his works to his new readers, among whom he found old friends, who admired his past works. This capacity ensured him a rapid and easy integration into the cultural life in Israel. He continued to publish his works in Romanian in books or periodicals. He was encouraged to try a new branch of the mass-media – the radio. He moderated a radio show, during which he presented the history of the Jewish press in Romania. One of the nicest collaborations of the journalist was the one with Minimum magazine. The appreciation was mutual if we keep in mind the homage brought to him by these publications. The aim of our study is to analyze and present Marius Mircu's writings in Minimum magazine.

Keywords: Marius Mircu, Romanian language, press, Israel, Minimum

Un gazetar al secolului XX, format la şcoala ziaristicii româneşti interbelice, o perioadă de efervescenţă intelectuală, când obiectivitatea, profesionalismul şi articolele de opinie ale marilor intelectuali români dominau paginile celor mai importante periodice din România, Marius Mircu a fost unul dintre puţinii jurnalişti care şi-a început cariera în prima jumătate a secolului al XX-lea şi a încheiat-o 80 de ani mai târziu. Fiul a doi croitori gospodari, reporterul s-a opus dorinței părintelui său și obiceiurilor, necontinuând tradiția familiei, încadrându-se în galeria acelor oameni speciali, al căror fler i-a ajutat să își urmeze vocația. Inițiativele lui Marius Mircu care susțin afirmația noastră sunt numeroase, ele manifestându-se timpuriu, încă din anii de școală acesta editând o revistă lunară de mici dimensiuni, scrisă de mână într-un singur exemplar, pe care o împrumuta colegilor în schimbul cărţilor de citit. Iată cum caracterizează jurnalistul această experienţă: „A fost prima şcoală de gazetărie pe care am urmat-o, de fapt, am fost autodidact. Ideea a rămas, peste vreo două decenii voi scoate o gazetă adevărată, avea acelaşi format şi tot patru pagini (*Jurnalul copiilor*)."[1] A fost una dintre activitățile dragi omului de cultură, acesta înființându-și, peste ani, propria editură: „Am denumit GLOB editura mea, visam să scot cândva, cu acest titlu, o revistă exclusiv de reportaj, mi-am «înregistrat» denumirea ca să n-o folosească altcineva."[2] Au urmat momente pline de satisfacţie şi mândrie, când, ziarul *Rampa* i-a publicat o notă nesemnată, în pagina a treia, cu titlul *Bacăul.* O colaborare de care își amintea cu mândrie este cea din 1925 (când reporterul avea doar 16 ani) cu revista *Sănătatea*, în paginile căreia vedea lumina tiparului articolul *Cancerul, boală molipsitoare*. Un an mai târziu, în vara anului 1926, *Dimineața* îi va publica, în pagina întâi, o notă nesemnată, despre inaugurarea statuii lui Francisc de Assisi. Un alt articol publicat, care i-a pricinuit neplăceri neexperimentatului jurnalist, a fost cel legat de staţiunile balneare. Mai exact, Marius Mircu oferea informaţii referitoare la numele reale ale persoanelor care mergeau în staţiuni, incluzându-i în listă şi pe

[1]Marius Mircu, *M-am născut reporter!,* Editura Cartea Românească, Bucureşti, 1981, p. 53.
[2]*Ibidem*, p. 233.

colegii de clasă, precum și pe alți cunoscuţi[3]. În anii liceului, gazetarul a descoperit în revista *Ateneul cultural* poezia lui George Bacovia, „un poet de geniu, în plină creaţie”[4]. Redactorii revistei liceului *Încercări* au făcut parte dintre cei care au recunoscut talentul viitorului jurnalist, acceptând, în anul 1928, includerea în paginile publicaţiei a studiului *Scurtă privire asupra presei şi întemeietorilor ei din Bacău*”[5].

Aceste experienţe constituie piatra de temelie a celor peste opt decenii de activitate publicistică, concretizată în colaborarea la mai mult de 100 de periodice (România, Canada, Germania și Israel), dintre care amintim *Adam, Jurnalul literar, Ordinea, Tempo, Viața Capitalei, Victoria, Adevărul literar și artistic, Cinema, Dimineața, Curierul israelit, Filatelia, Gazeta, Informația Bucureștiului, Unirea, Revista cultului mozaic, Răspântia, Timpul familiei, Viața evreiască, Ziarul științelor și al călătoriilor, Dimineața copiilor, Jurnalul copiilor*. Fiecare dintre colaborările gazetarului prezintă anumite particularități determinate în principal de perioada istorică. Astfel, temele abordate, pseudonimele utilizate pentru semnarea articolelor, orientarea politică a periodicului au variat pe parcursul carierei. În ceea ce priveşte temele, acestea au fost adaptate contextului social, politic, istoric, care influenţau politica editorială. Un prim criteriu ar putea fi locul de desfăşurare al evenimentelor, distingându-se două categorii – interne şi externe – cele mai numeroase fiind articolele legate de situaţia internă. Un alt principiu în funcţie de care putem împărţi temele este cel temporal: evenimente care avuseseră loc în trecut şi cele de actualitate. Următoarea catalogare a articolelor are în vedere natura temei abordate – socială, economică şi politică –, fiecare având subcategorii specifice. Marius Mircu a fost preocupat de educaţie, cultură, loisir, infrastructură, mica infracţionalitate, turism, istorie, presa românească şi instantanee din viaţa comunităţii evreieşti, acţionând uneori asemenea unui justiţiar. În funcţie de orientarea periodicului, jurnalistul a abordat una sau mai multe dintre temele menţionate, existând totuşi o înclinaţie spre subiectele cu implicaţii sociale. Spre deosebire de alţi publicişti, care şi-au ales pentru semnarea articolelor un singur pseudonim, gazetarul a fost obligat, încă de la începutul carierei, să apeleze la acest subterfugiu. Primele articole au fost publicate de jurnalist în anii liceului, când, conform legislaţiei, minor fiind nu avea dreptul să îşi semneze textele cu numele real. În general, reporterul a preferat să semneze Marius Mircu sau variante ale acestuia – I. Marius Mircu, I. Mircu, A. S. Mircu, M.S. Mircu. Se constată că atunci când jurnalistul publica mai multe articole în acelaşi număr, alegea pseudonime diferite pentru a-şi semna textele. Analizând activitatea publicistică (articole și volume) se remarcă echilibrul dintre cele două identități culturale ale omului de litere. A publicat în același timp atât în periodice românești, cât și în cele evreiești, a abordat teme specifice celor două comunități, și-a manifestat creativitatea în ceea ce privește alegerea pseudonimelor. Integrarea culturală, profesională și socială reiese din acceptarea lui Marius Mircu în diverse asociații românești (Asociaţia Publiciştilor Români și Uniunii Scriitorilor din România) și evreiești (Asociaţiei Tinerilor Scriitori, Publicişti şi Artişti Evrei).

Un aspect important este cel legat de dragostea constantă a scriitorului față de limba română, utilizată în scrierea articolelor și volumelor. Legătura jurnalistului cu limba română, ascunde şi dragostea acestuia pentru ţara natală, pe care a păstrat-o în suflet în pofida momentelor dramatice pe care le-a trăit. Sufletul cald, generozitatea faţă de poporul şi ţara în care s-a născut şi a trăit aproape întreaga sa existenţă s-au evidenţiat şi prin faptul că a continuat să scrie în limba română chiar şi după stabilirea în Israel. Atitudinea gazetarului vizavi de modul în care era

[3]*Ibidem,* p. 63-73.
[4]*Ibidem,* p. 83-84.
[5]Eugen Budău, *Bacăul Literar*, Editura Universitas XXI, Iași, 2004, p. 253.

organizat târgul cărţii ebraice, o manifestare apreciată de altfel de Marius Mircu, unul dintre participanţii constanţi nu doar în calitate de vizitator, ci, în primul rând de scriitor, vine în sprijinul afirmației noastre. În articolul său, jurnalistul își manifestă indignarea vizavi de spațiul restrâns alocat de organizatori cărților în limba română. Poziția gazetarului este neadecvată contextului, întrucât, așa cum menţiona numele târgului, manifestarea se adresa cărţilor în limba ebraică, lucru recunoscut şi de autor: „E drept că titulatura Târgului arată că este al cărţii ebraice, când ar trebui să se rezume la primele două cuvinte. Sunt eliminate, ca de la sine înţeles, celelalte limbi cultivate în ţară.” Nemulţumirea omului de litere se datora spaţiului restrâns alocat cărţilor în limba română. Bucuria pe care acest târg o aducea era legată de interesul care încă exista pentru literatura în limba română: „Am satisfacţia că nu degeaba mi se expun acolo cărţile. Anul acesta am avut o bucurie în plus: în a treia zi de Târg am primit un telefon: mi se cerea să mai duc un număr de cărţi.”[6]

Odată cu emigrarea în Israel (după 30 de ani de la depunerea cererii), în 1987, începe un nou capitol al vieţii neobositului Marius Mircu, pe care obișnuia să îl numească „Aventura vieţii mele”[7]. Astfel, la vârsta de 77 de ani începea o nouă etapă, omul de cultură manifestând aceeaşi energie şi putere creatoare ca şi în perioada interbelică. În această fază, activitatea publicistică avea să se concentreze pe scrierea de volume, autorul publicând 23 de cărţi, majoritatea reconstituind imaginea comunităţii evreieşti din România, o istorie a parcursului acesteia. Amintim aici *Croitorul din Back* (1988), *Iar o dată şapte momente* (1988), *Numai oamenii norocoşi au noroc* (1989), *Ultimele şapte momente* (1989), *Dosar Ana Pauker* (1991, ediţia I şi a II-a), *Alte ultime şapte momente* (1992), *Şapte bucluri de scriitor* (1993), *Treizeci şi şase de stâlpi ai lumii* (1994), *Oameni de omenie în vremuri de neomenie* (1996), *Ce s-a întâmplat cu evreii din România* (1996, vol. I şi al II-lea, respectiv 1997, vol. al III-lea), *Boroboaţe de sărbători* (2000), *La noi, la Bacău...* (2000), *Strălucitul meu secol blestemat* (2000), *Uite aşa se petrecea atunci* (2001), *Am visat că sunt scriitor* (2002), *Idişul cântă şi încântă* (2003), *Povestea presei evreieşti din România. Povestea evreilor din România* (2003) şi *Cele 60 de cărţi ale mele* (2005).

Reporter prin excelenţă, Marius Mircu nu a renunţat la colaborările cu presa scrisă. A fost primit cu entuziasm de redactorul-şef al revistei *Viaţa noastră*, care a înfiinţat rubrica „A fost... pe vremuri!” special pentru acesta. Obişnuinţa gazetarului de a publica concomitent la diverse publicaţii (*Minimum*, *Revista magazin*, *Ultima oră*, *Facla*, *Revista familiei*, *Haziout* sau *Adevărul*) nu a dispărut odată cu trecerea anilor, fiind însă temperată de redactorii-șefi ai publicațiilor de limba română din Israel, care, ținând cont de concurență, îi refuzau uneori publicarea materialelor[8]. În perioada israeliană, reporterul a preferat să publice articole despre trecutul evreilor din România şi despre problemele din Israel.

Studiul nostru urmărește să prezinte activitatea publicistică a lui Marius Mircu de la revista *Minimum*, concretizată într-un număr de 38 de contribuţii, care pot fi grupate în funcţie de tema abordată, în șase categorii: articole de opinie, limba română și rigoarea în presa din Israel, realități sociale și tendințe la modă, imaginea autorităților statului sau secvențe din istoria evreilor din România. Articolele din *Minimum* se caracterizează prin stilul didactic, ironic, în special atunci când tratează problemele lingvistice ale limbii române din scrierile jurnaliştilor din Israel.

[6]Marius Mircu, *Târgul cărţii 1997 din Tel Aviv. O mică bucurie şi o mare mâhnire*, în *Minimum*, anul XI, nr. 124, iulie 1997, p. 15.
[7]Idem, *M-am născut reporter*. Ediţia a II-a revăzută, completată, vol. al II-lea, Editura Glob, Editura Papyrus, Bat Yam, 1998, p. 777.
[8]*Ibidem*, p. 780-788.

Secolul marilor invenţii, al progresului în toate domeniile, care a condus la revoluţionarea vieţii este privit de optimistul Marius Mircu dintr-o altă perspectivă. Jurnalistul ne-a obişnuit să identificăm lucrurile frumoase ale vieţii, evidenţiind, atunci când era posibil, părţile pozitive. Secolul XX este una dintre excepţii, gazetarul punând în balanţă efectele pozitive şi negative, evenimentele frumoase versus momentele tragice pentru a ajunge la concluzia că a fost un „secol blestemat", bolnav. Conform redacţiei revistei *Minimum* („Puţini dintre contemporanii noştri ştiu atâtea despre secolul XX precum Marius Mircu") în paginile căreia jurnalistul publică articolul cu titlul sugestiv *Gloriosul meu secol blestemat* este o opinie avizată. Acesta este şi titlul unuia dintre volumele scriitorului din care acesta preia o parte în deschiderea articolului. A început ca un secol al speranţelor într-o viaţă mai bună, însă, în scurt timp, s-a dovedit a fi blestemul unei întregi comunităţi, cea evreiască, care a parcurs perioada cea mai tragică din istorie, Holocaustul, dar care a condus şi la moartea a milioane de oameni nevinovaţi în timpul celor două conflagraţii mondiale. La fel ca orice început, noul secol a fost aşteptat cu speranţa că va asigura un viitor mai bun, însă a ajuns să dezamăgească: „În multe privinţe, secolul meu a constituit pentru omenire un pas înainte; şi tot în multe privinţe, doi paşi înapoi." Articolul continuă prin analiza unor domenii şi probleme majore precum ştiinţa, creaţia literară, foametea sau bolile, pe care reporterul le tratează relativ obiectiv. Pentru a-şi susţine punctul de vedere, autorul pune accentul asupra aspectelor negative ale progresului tehnologic, politic, comunicaţional, încercând să ne convingă că existenţa noastră s-a desfăşurat într-o lume incapabilă de a-şi gestiona resursele, în care trăiau, se chinuiau şi mureau un număr impresionant de oameni din ţările sărace, în care ştiinţa era folosită pentru a distruge, viciile fiind cele care dominau societatea civilă. Gazetarul ignoră progresul uimitor al omenirii din secolul al XX-lea: „Aproape toate cele arătate au fost create în folosul omului; aproape toate i-au devenit omului duşman înverşunat." Inegalităţile sociale au fost şi vor rămâne întotdeauna o constantă a societăţii, resursele neputând fi distribuite în mod egal. Doar ideologia comunistă a considerat fezabilă funcționarea unei societăţi în care oamenii să fie egali şi să se bucure de aceleaşi drepturi. Şi, după cum chiar Marius Mircu afirma, acest sistem şi-a dovedit neputinţa. Surprinzătoare este caracterizarea pe care Marius Mircu o face celui mai apreciat mijloc de comunicare – Internetul –, considerat „o deosebit de gravă boală molipsitoare [...] Şi e fără leac. Se susţine ca o boală... pozitivă. Numai că s-au şi văzut neajunsurile noului miracol!" Jurnalistul nu precizează care sunt în opinia sa, sau a altora, aceste neajunsuri, însă perspectiva pe care trecutul ne-o oferă vine să îl contrazică. Trebuie să subliniem că autorul nu se referea la reţelele de socializare, ci strict la internet. Această atitudine ne surprinde cu atât mai mult cu cât Marius Mircu s-a dovedit de multe ori un vizionar (Biblioteca pentru copii, Muzeul Evreiesc fiind doar două exemple), un om deschis spre nou, un promotor al descoperirilor ştiinţifice. Toate perspectivele din care este analizat secolul XX îl conduc pe autor spre concluzii negative, acesta utilizând frecvent sintagme precum „îngrozitor secol!, sângeros şi nefericit secol!" sau „un secol de dezastre", „luat în ansamblu, secolul meu a fost o mare dezamăgire, un eşec". Majoritatea adjectivelor transmit o stare de spirit negativistă: „o lume bolnavă, profund bolnavă" (cuvântul bolnav se repetă în diverse formule în text), „omenirea e tot mai bolnavă", „boală molipsitoare", sărăcie, molimă, prăpăstioasă, nenorociri, pacoste, paranoia. Nici presa nu este ferită de criticile jurnalistului, în opinia căruia acest domeniu „a cunoscut culmea desăvârşirii, dar şi a deşănţării"[9].

Limba română și rigoarea în presa israeliană

[9]Idem, *Gloriosul meu secol blestemat*, în *Minimum*, anul XIV, nr. 154, ianuarie 2000, p. 33-37.

Una dintre consecințele globalizării a constat și în introducerea aglicismelor în limba română. Preocuparea lui Marius Mircu pentru limba română, dorinţa ca aceasta să fie utilizată corect şi, pe cât posibil, ferită de anglicisme, a fost constantă („Am ceva împotriva limbii engleze? Nicidecum! Dar să n-avem nimic nici împotriva limbii române curate!"). Gazetarul evită să menționeze faptul că în colaborările sale din perioada interbelică utiliza la rândul său cuvinte sau expresii din limba engleză, a căror traducere era menționată în paranteză. În acest context, Marius Mircu considera că strategiile de susţinere a economiei naţionale ar trebui extinse şi asupra limbii, care era supusă unei mari presiuni mediatice, ceea ce a condus la introducerea şi utilizarea cuvintelor în limba engleză sau a unor derivate ale acestora, în dauna cuvintelor românești. Jurnalistul nu neagă meritul limbii engleze de a asigura o comunicare facilă între popoare, însă acest lucru nu trebuie să interfereze cu limba naţională sau să conducă la desfiinţarea acesteia. Desigur că ultima afirmaţie a omului de cultură este exagerată, însă autorul urmăreşte să ne avertizeze de amploarea fenomenului. Pentru susţinerea punctului său de vedere, Marius Mircu oferă câteva exemple de utilizare corectă sau incorectă, în unele cazuri, a cuvintelor din limba engleză. Radio Kol Israel utiliza cuvântul „corespondent" pentru a indica personalul din redacţie. Corect ar fi fost redactori sau corespondenţi. Şefii sunt numiţi leader (lider), iar întâlnirile la nivel înalt sunt „summit-uri". Concluzia era una singură: „Pentru asta învăţăm de zor limbi străine, ca să avem cu ce înlocui limba noastră? Da, să învăţăm cât mai multe limbi străine, pe... toate chiar, începând cu prea populara engleză; dar nu în dauna ebraicii sau a românei!"[10]

Cu răbdarea unui dascăl, Marius Mircu a încercat să corecteze, atunci când a avut ocazia, unele dintre cele mai frecvente greşeli de exprimare pe care le întâlnea. A făcut-o atunci când lucra în presa pentru copii în România, dar şi în Israel. Din articolele care abordează acest subiect transpare durerea şi frustrarea pe care gazetarul le simţea atunci când regulile elementare ale gramaticii limbii române nu erau respectate. Un împătimit cititor de presă, acesta semnalează în articolul *Stridenţe în limba română din Israel*, o serie de erori care se strecurau în exprimarea colegilor de breaslă. Cu siguranţă că acest articol nu i-a atras simpatia autorilor respectivelor texte, însă a fost util cititorilor, care aveau astfel posibilitatea să evite anumite capcane lingvistice. Tonul calm, obiectiv al autorului demonstrează intenția acestuia de a corecta, gazetarul reușind să găsească acel echilibru fragil în exprimare menit să nu ofenseze[11].

Marius Mircu a îndrăgit limba română, manifestând în permanenţă o preocupare faţă de direcţia în care aceasta evolua. Textele publicate în *Minimum* sunt relativ scurte, abordând problemele delicate ale limbii române, cărora jurnalistul consideră că fiecare este dator să le acorde maximum de atenţie: cacofoniile, evitarea anglicismelor sau erorile, intenţionate sau nu, care apar la tipărirea textelor. Textele nu sunt teoretice, pentru exemplificare autorul indicându-ne două familii de cuvinte: popor şi curte (cu derivate, Curtici, Curiaţi, curier etc.). De asemenea, gazetarul publică intervenţia lui Octav Moscuna referitoare la două greşeli de exprimare din opera lui Grigore Alexandrescu. Nu ştim dacă dintr-o bună cunoaştere, coincidenţă sau documentare, jurnalistul îi semnalează lui Octav Moscuna una dintre propriile cacofonii: „Dat fiindcă catul şefilor..."[12] Tema constituie subiectul unei mini-serii de articole prin intermediul cărora avem ocazia să ne reamintim cuvinte sau expresii care se încadrează în această categorie.

[10]Idem, *Noblesse oblige...*, în *Minimum*, anul XVI, nr. 187, octombrie 2002, p. 20.
[11]Idem, *Stridenţe în limba română din Israel*, în *Minimum*, anul XIV, nr. 160, iulie 2000, p. 21.
[12]Idem, *Adio cacofonio!* (IV), în *Minimum*, anul XIV, nr. 155, februarie 2000, p. 29.

Autorul enumeră o parte dintre acestea provocându-i pe cititori să completeze lista[13]. Uşor ruşinat, doar în aparenţă, reporterul pare a-şi cere scuze pentru conţinutul articolelor: „Îmi pare nespus de rău că mă servesc la *Minimum* de asemenea cuvinte, dar ştiţi, probabil, că nu eu le-am născocit, circulă peste tot, chiar şi în dicţionare."[14] Marius Mircu ne vorbește despre una dintre cele mai frecvente greşeli utilizate pentru evitarea cacofoniei, și anume, utilizarea virgulei, care însă nu face decât să atragă atenţia asupra cuvintelor pe care le desparte. Fără a preciza de unde a preluat informaţia sau analiza pe care se bazează, autorul afirmă: „Se pare că pitoresca limbă română e cea mai bogată în cacofonii", care nu trebuie însă privite negativ deoarece „mai înviorează şi ele omenirea."[15]

Cenzura din timpul dictaturii comuniste ne surprinde prin vigilența de care dă dovadă în anumite circumstanțe. Marius Mircu rememorează una dintre observațiile pe care le-a primit din partea cenzurii pe durata colaborării la *Revista cultului mozaic*. Nuanţele limbii române, exactitatea exprimării pot să scape uneori vigilenţei redactorilor. Revista dedicase aniversării Rabinului-șef un număr special, titulatura acestuia fiind asociată de trei ori cu România, în sintagma „Rabinul-şef al României". Observaţia scrisă a cenzurii nu lasă loc de interpretări: „România nu are Rabin-şef. Şef-rabinul este al *evreilor* din România." Este de altfel expresia care s-a încetăţenit, fiind frecvent utilizată de mass-media. Marius Mircu atrage atenţia că „nu e vorba de Rabin-şef al României, România n-are şi n-a avut niciodată şef-rabin! Şi nici nu poate fi vorba de şef-rabin al Angliei, al Franţei, al Bulgariei... cum se exprimă aceleaşi publicaţii de limba română."[16]

Cacofoniile nu sunt însă singurele greșeli de exprimare identificate de gazetar. Atent la nuanțe, acesta oferă exemple concrete ale celor mai frecvente greşeli ale colegilor de breaslă din presa de limba română din Israel. Cu umor, Marius Mircu remarca exprimări precum „I-au decapitat ambele picioare" sau „«au luat parte şi numeroşi scriitori şi poeţi». Întreb din nou: poeţii nu sunt scriitori?" Pentru a conferi o tentă mai puțin critică, reporterul apelează la umor și ironie („Umor involuntar? Dar poate că e pur şi simplu voluntar: să ne mai dispună în aceste vremuri atât de triste!"), păstrând anonimatul autorilor, publicațiilor sau titlurilor articolelor. (Marius Mircu, Hai să râdem!, în Minimum, anul XVI, nr. 185, iulie/august 2002, p. 28)

Utilizarea corectă a cuvintelor, formulările clare şi simple sunt câteva dintre aspectele pentru care militează Marius Mircu, prezentând argumente şi exemple concrete menite să îi susțină afirmațiile, oferind şi soluţii alternative, corecte din punct de vedere gramatical şi lexical pentru greșelile prezentate. Apariţia unei noi cărţi este întotdeauna catalogată drept „ultima", termen considerat impropriu de către autor având în vedere faptul că recenzorul nu avea de unde știi dacă aceea avea să fie într-adevăr ultima operă a respectivului scriitor. Pe de altă parte, rigoarea îl determină pe gazetar să ia atitudine împotriva categoriei în care erau încadrate diferitele publicații, considerând ridicolă atribuirea denumirii de ziar unor publicaţii locale „în patru-şase pagini sau păginuţe". Marius Mircu explică trăsăturile pe care o publicaţie trebuie să le îndeplinească pentru a putea fi considerată ziar, sugerând denumiri alternative, mai adecvate contextului: „gazetă, săptămânal, lunar, anual sau... cincinal". Articolul se încheie cu o referire la titlul revistei *Minimum*, care „nu este pur românesc; dar dacă am denumi revista pe româneşte, «cel puţin» parcă n-ar fi un titlu potrivit pentru o publicaţie onorabilă!"[17]

[13]Idem, *Iar ne... cacofonim*, în *Minimum*, anul XIII, nr. 152, noiembrie 1999, p. 25.
[14]Idem, *Dosarul cacofoniei!* (III), în *Minimum*, anul XIII, nr. 153, decembrie 1999, p. 30.
[15]Idem, *Trăiască cacofonia*, în *Minimum*, anul XIV, nr. 151, octombrie 1999, p. 74.
[16]Idem, *Şef-rabin al Românei?*, în *Minimum*, anul XVI, nr. 182, mai 2002, p. 31.
[17]Idem, *De ani de zile...*, în *Minimum*, anul XVI, nr. 189, decembrie 2002, p. 27.

Simțul dezvoltat al umorului îi permite lui Marius Mircu să surprindă aspecte inedite, menite să îl facă pe cititor să zâmbească, dar care, dincolo de acest aspect, subliniază anumite trăsături ale limbii române pe care utilizatorul nativ le poate ignora. Jucându-se cu literele, cuvintele şi propoziţiile, jurnalistul demostrează că există situaţii în care indiferent de ordinea în care citim un cuvânt (de la stânga la dreapta sau invers) semnificația este aceeași: Ana, apa, potop, caiac sau „Epuraşul uşa rupe". O particularitate o constituie categoria acelor cuvinte care inversate oferă o explicaţie a semnificaţiei lor: „nabab-baban, aramă-amară, după-apud" şi altele. Inventiv, dar şi cu o puternică doză de ironie, care transmite un mesaj clar cu privire la relaţiile dintre români şi evrei, jurnalistul ne oferă şi explicaţia: „Au fost realizate cuvinte care, citite de la stânga la dreapta, să fie percepute şi de evrei care obişnuiesc să citească de la dreapta la stânga. De atunci datează indestructibila prietenie româno-evreiască şi... invers!"[18]

Captivaţi de lectură sau preocupaţi de desluşirea anumitor probleme, de multe ori ignorăm greşelile de exprimare sau de tehnoredactare pe care le întâlnim în text. Alteori ne amuzăm şi le povestim celor apropiaţi. Însă rareori ne punem problema dacă acestea au fost cauzate de simple neatenţii sau au fost provocate intenţionat cu scopul manipulării cititorului sau, de ce nu, a-l discreditării autorului: „Greşeala de tipar: o armă teribilă a presei, din momentul în care s-a descoperit că poate fi şi voluntară, adică provocată anume, ca... din eroare!" Pe parcursul formării sale profesionale, Marius Mircu a avut ocazia de a lucra în cadrul tuturor departamentelor dintr-o redacţie, transmiţându-ne informaţii avizate atunci când ne dezvăluie amănunte din culisele procesului de tipărire. Pentru jurnalist, greşeala de tipar reprezintă „unul dintre farmecele vieţii". În procesul de tipărire a unui text, fie că vorbim despre publicarea unui volum sau a unui periodic, un loc important este ocupat de culegători (tehnoredactori) şi corectori. Desigur că erorile umane care pot interveni în procesul de culegere sunt datorate culegătorilor, însă corectorii sunt cei care „n-au decât «meritul» că nu le-au sesizat, că le-au tolerat." În funcţie de contextul în care apare eroarea, ea poate stârni fie amuzamentul, fie furia autorului, cititorului sau a actorilor implicaţi. Astfel de greşeli pot să apară fie prin omiterea unei litere, fie prin înlocuirea ei cu o alta. Pentru exemplificare, Marius Mircu selectează câteva erori tipografice din propriile articole, care i-au atras critica colegilor de breaslă. Într-unul dintre titlurile articolelor publicate în *Gazeta* în loc de cuvântul „pomină" a fost tipărit „pomană", iar „personalitate" a fost înlocuit cu „personulitate". Nici în timpul colaborării la *Naţiunea* nu a fost ocolit de astfel de incidente. A treia literă din cuvântul „călcat" (era vorba despre un fier de călcat) fusese omisă, din neatenţie. După cum ne mărturiseşte jurnalistul întâmplarea de la *Naţiunea* a constituit un moment de revelaţie: „Atunci mi-am dat seama că nu întâmplător se fac anumite greşeli (de fapt preferinţe): corectorul, tipograful optează anume pentru un cuvânt de mai largă circulaţie!"[19]

Consumator avid de presă, Marius Mircu parcurgea cu atenţie periodicele vremii, semnalând nu doar greșeli de exprimare, ci și inexactități. Astfel, pentru prima dată întâlnim în numărul din aprilie 1997 câteva rectificări aduse de jurnalist informaţiilor publicate în numărul din martie al revistei *Minimum*, în ziarul *Ultima oră* şi în *Viaţa noastră*. Este vorba despre numele şi locul naşterii unor evrei (Solomon Schechter, care fusese prezentat drept englez, însă era născut în România) sau despre ziarul *Mântuirea*, care fusese catalogat ca fiind singurul periodic evreiesc din România, informaţie incorectă deoarece *Înfrăţirea* îşi putea aroga acest

[18]Idem, *Să ne amuzăm*, în *Minimum*, anul XIV, nr. 159, iunie 2000, p. 20.
[19]Idem, *Greşelile de tipar: unul din farmecele vieţii*, în *Minimum*, anul XIV, nr. 157, aprilie 2000, p. 17-18.

titlu[20]. Marius Mircu poate fi considerat o autoritate în ceea ce privește istoria presei evreiești din România, fiind autorul unui volum complex care tratează acest subiect (*Povestea presei evreieşti din România. Povestea evreilor din România* apărut în anul 2003). Volumul a fost recenzat și în revista *Minimum*, G. Iosub afirmând că opera este „cea mai completă, cuprinzând tot ce s-a publicat pe teritoriul întregii Românii, incluzând nu numai presa în limba română şi idiş, ci şi cea în limbile ebraică, germană şi altele." Datorită stilului său, Marius Mircu „nu se rezumă a publica documente seci, ci, […] face ca aceste documente să prindă viaţă în aşa fel încât lucrarea să îi intereseze nu numai pe specialişti, ci şi marele public."[21] Urmărind cu atenţie nu doar presa, ci şi noile apariţii editoriale, Marius Mircu semnalează o eroare în ceea ce priveşte una dintre cărţile fratelui său, semnată Mircu Marcel şi care este inclusă de *Dicţionarul Scriitorilor Români* apărut la Bucureşti în 2001 pe lista lucrărilor lui Marius Mircu[22]. O altă corecţie apare în ceea ce priveşte denumirea Transnistria, despre care Iosef Govrin, în lucrarea *Transmitria şi Holocaustul în istoriografia românească*, afirma că ar fi apărut după iulie 1941. Gazetarul a identificat în colecţia ziarului *Dimineaţa*, numerele din 1938, aflate în colecţia Academiei Române, numele de Transnistria. Concluzia este că „denumirea de Transnistria nu a fost creată după al Doilea Război Mondial. Doar «faima» îi datează de la sinistrul război..."[23] Articolele pe această temă demonstrează nu doar atenția acordată de Marius Mircu textelor din presa scrisă, ci și cultura gazetarului. Mărturie a veridicității afirmației noastre este și semnalarea greșelii Ellei Rind, care îi atribuie lui George Bacovia un vers aparţinându-i lui Ion Minulescu: „În oraşu-n care plouă de trei ori pe săptămână, un bătrân şi o bătrână – două jucării stricate – merg, ţinându-se de mână..."[24]

Până la urmă totul se rezumă la experienţa de viaţă, care îţi oferă o perspectivă mai mult sau mai puţin complexă asupra lumii. Din acest punct de vedere putem afirma, fără teama de a greși, că Marius Mircu excelează. Experienţa de viaţă şi cea de jurnalist, la care se adaugă şi setea de cunoaştere au contribuit la formarea unui erudit care poate constitui un model pentru orice tânăr care visează să își formeze o carieră în lumea culturală. Având o dublă perspectivă, cea de jurnalist şi cea de scriitor, Marius Mircu considera că orice gazetar poate deveni scriitor. Este nevoie de câteva ingrediente, cel mai important fiind, în accepţiunea autorului, perseverenţa, completată, am adăuga noi, cu talentul. Autorul își motivează punctul de vedere prin exemplul marilor scriitori, care au practicat gazetăria, lăsând să se înţeleagă că presa oferea oamenilor de cultură din perioada antebelică şi postbelică mijlocul cel mai facil pentru mediatizarea operei şi ideilor, datorită reţelei de distribuţie, dar şi a costului redus. Cele două profesii nu sunt interconectate şi interdependente („nu, nu e o condiţie ca un viitor scriitor să treacă neapărat prin presă, cum nu e o condiţie ca un scriitor să treacă neapărat prin şcoli") însă ucenicia în lumea presei poate constitui un bun exerciţiu: „O bună pregătire pentru scriitor: are prilejul să cunoască mai bine viaţa cea de toate zilele, oamenii şi, în acelaşi timp, îşi rodează stiloul." O condiţie fundamentală este lectura, pasiunea pentru citit, care reprezintă „şcoala cea mai sigură". Este demn de precizat faptul că reporterul nu împărtășea ideea celor care afirmau că „viaţa e mai bogată, mai inventivă decât mintea omului, dar dacă ar fi fost aşa, literatura nu ar mai fi apărut,

[20]Idem, *Marius Mircu face câteva rectificări (mai mici sau mai mari)*, în *Minimum*, anul XI, nr. 121, aprilie 1997, p. 21.
[21]G. Iosub, *Marius Mircu, Povestea presei evreieşti din România, Editura Glob, Bat Yam, 2003*, în *Minimum*, anul XVIII, nr. 204, martie 2004, p. 59.
[22]Marius Mircu, *Eroare într-un dicţionar*, în *Minimum*, anul XVIII, nr. 210, septembrie 2004, p. 49.
[23]Idem, *Cu privire la denumirea „Transnistria"*, în *Minimum*, anul XVI, nr. 180, martie 2002, p. 25.
[24]Idem, *Rectificare*, în *Minimum*, anul XV, nr. 171, iunie 2001, p. 31.

omenirea s-ar fi mulţumit cu gazetăria." Articolul îi încurajează pe acei gazetari care cochetează cu ideea de a deveni scriitori să nu își abandoneze visul, deoarece „literatura nu este un har de la Dumnezeu sau de la Diavol, ea este un meşteşug, ca toate meşteşugurile: dar un meşteşug mai... meşteşugit!"[25]

Un altfel de comunicator a fost și caricaturistul revistei *Minimum*, Leon Livadaru, un evreu român născut în comuna Albeşti, descris cu multă căldură de Marius Mircu. Viaţa grea și încercările ei nu l-au schimbat pe caricaturist, acesta având tăria de caracter de a rămâne acelaşi „om bun corect, cum nu prea întâlneşti". Timid, Leon Livadaru a trăit retras, dovadă fiind faptul că singura fotografie pe care gazetarul a găsit-o a fost cea din cartea de identitate: „Cât de neobișnuit era Leon Livadaru o arată şi faptul că i-am răscolit toată casa şi n-am găsit o fotografie mai festivă a lui, cu care să ilustrez aceste sărace rânduri! A trebuit s-o folosesc pe cea de pe buletinul de identitate" Era un om modest, care îi mărturisea gazetarului că evocarea lui nu trebuie să fie „nici amplă, nici minusculă!", deoarece considera că persoana lui „nu prezintă importanţă."[26]

Realități sociale și tendințe la modă

Marius Mircu era conștient de faptul că scopul periodicelor nu era doar cel educativ, ci și unul informativ sau de divertisment, motiv pentru care pe parcursul carierei a abordat teme diverse menite să îndeplinească câteva dintre obiectivele presei. Observator atent al realităților cotidiene, autorul își bazează articolele pe întâmplări reale, pe care le transpune în texte pline de umor și ironie. Opinia publică este mereu supusă influențelor mediatice, cele care creează vedete, lansează curente de opinie sau reacţii neaşteptate. Cele mai frecvente schimbări de mentalitate, care nu pot trece nesesizate, remarcându-se în ceea ce privește numele de botez ale copiilor. Un caz celebru în epocă este cel al lui Theodor Löwenstein-Lavy, botezat după Theodor Herzl: „Foarte mulţi băieţi evrei născuţi în anul în care a decedat Herzl i-au moştenit numele. Eu sunt unul dintre beneficiari!" Exemplele de acest fel pot continua, jurnalistul amintind-o pe Shirley Temple, Valencia (cântecul) sau Ramona[27].

Dezamăgit de practica unora dintre participanții la evenimentele culturale, care aveau obiceiul de a participa doar la prima parte a manifestărilor pentru a savura preparatele culinare oferite de organizatori, jurnalistul nu își poate masca dezamăgirea folosind ironia. Cutuma de a oferi această „trataţie uşoară", cum o numeşte jurnalistul, avea puterea de a atrage un public generos la evenimentele literare, calitatea vorbitorilor contând prea puţin în acest cadru. Interesant este că „trataţia" era oferită la început, fiind urmată de programul propriu-zis, ceea ce determină ca o parte din posibilii audienţi să părăsească locaţia înainte de începerea manifestării: „E drept, consideră unii că trataţia, oricât de uşoară, îi cam obligă să rămână şi la restul programului; dar se găsesc şi din cei care părăsesc sala când şi-au realizat scopul pentru care veniseră". Sugestia, firească de altfel, este ca „trataţia uşoară" să fie oferită la final, însă Marius Mircu se întreabă câţi dintre cei care frecventează acest gen de evenimente sunt dispuşi să plătească preţul: „Dar nu sunt sigur că amatorii ar plăti aşa de scump trataţia!"[28]

Imaginea autorităților statului

[25]Idem, *De la gazetărie la literatură, de la pâine la cozonac!*, în *Minimum*, anul XIV, nr. 158, mai 2000, p. 51-53.
[26]Idem, *Leon Livadaru*, în *Minimum*, anul XV, nr. 166, ianuarie 2001, p. 27.
[27]Idem, *Cântece cu... cântec*, în *Minimum*, anul XVI, nr. 181, aprilie 2002, p. 28.
[28]Idem, *Trataţie uşoară*, în *Minimum*, anul XVII, nr. 193, aprilie 2003, p. 24.

Toată lumea are două feţe pe care putem sau nu avea ocazia de a le descoperi, incluzând aici și autorităţile, care au capacitatea de a timora cetăţenii. Două întâmplări fericite din viaţa gazetarului se transformă în subiect de presă, acesta contribuind prin articolul său la mediatizarea imaginii Poliției și Fiscului, demonstrând faptul că cele două instituții se aflau în slujba cetăţenilor. Invitat la Poliție, Marius Mircu descoperă că își pierduse actul de identitate, iar la Fisc, i se restituie o parte din impozitul reţinut pe nedrept[29]. Fiecare cu obiceiurile lui am putea spune, după ce parcurgem articolul lui Marius Mircu, *Sâmbătă n-ai voie să fii bolnav*. Aflăm astfel cum un sistem medical performant, care beneficia de personal înalt calificat şi profesionist, putea funcţiona cu sincope datorate practicilor religioase. Internat în spital în după-amiaza zilei de vineri, jurnalistul a fost ignorat complet de medici timp de aproape 48 de ore. Asemenea gazetarului, ne întrebăm la rândul nostru care a fost motivul: „De ce? De Şabat, bunul evreu nu are voie să fie bolnav!" Întrebarea şi răspunsul se repetă de două ori, evidenţiind suprinderea acestuia: „Nu ştiam. Am aşteptat cu nerăbdare în ziua aceea de Şabat să mă vadă un medic, să aflu ce e cu mine. Spre bucuria mea, la un moment dat am văzut apărând pe sală obişnuitul convoi medical (ceva mai redus). Dar a trecut, nu s-a oprit la bolnavi."[30]

Secvențe din istoria evreilor din România

Momente din viaţa evreilor români sunt rememorate în paginile revistei *Minimum,* acestea prinzând viață sub condeiul lui Marius Mircu, obișnuit să prezinte întâmplări și fapte la care a participat în calitate de observator. Au existat totuşi şi evenimente la care jurnalistul nu a participat voluntar, ci a fost prins în mijlocul acestora de urganul vieţii. Evreu fiind, a fost supus în diferite momente istorice violenţelor antisemite. Unul dintre acestea a rămas întipărit în memoria lui și îl împărtăşeşte cititorilor săi. În timpul cât a fost angajat la *Universul copiilor* şi la *Ziarul ştiinţelor şi al călătoriilor*, jurnalistul a simțit pe propria piele efectele campaniilor antiseminte, atunci când a fost bătut de un grup de studenţi în parcul Cişmigiu. Aşa cum ne-a obişnuit, Marius Mircu adoptă un ton ironic, care nu face decât să sublinieze dramatismul situaţiei. Comportamentului conducătorului bandei de agresori, care îi atrage atenţia să aibă grijă de ochelari, contrastează puternic cu ordinul pe care acesta îl transmite subordonaţilor doar câteva secunde mai târziu: „Colegi, faceţi-vă datoria!" Trist şi de neconceput în zilele noastre este indiferenţa adulţilor care treceau prin parc în acel moment. Prin vocea unui tată care ieşise la plimbare cu fiul său, se comunică de fapt mentalitățile epocii: „Asta e bătaie? Nu-l vezi că merge pe picioare?"[31]

Interzicerea scriitorilor evrei este unul dintre numeroasele momente tensionate din perioada celui de-al Doilea Război Mondial, care a declanșat diverse reacţii în rândul comunităţii evreieşti, dar şi în sufletele scriitorilor. Ne amintim frustrarea şi furia lui Mihai Sebastian în momentul publicării listelor sau reacţia plină de umor şi savoare a lui Marius Mircu, care declara că astfel a ajuns să fie recunoscut oficial ca scriitor. Sintetizând momentul apariţiei afişelor, semnificaţia acestora, jurnalistul prezintă o nouă perspectivă asupra modului în care au fost întocmite listele. În jurnalul său, Emil Dorian nota că datele scriitorilor au fost obţinute de la Centrala Evreilor (organism aflat în subordinea guvernului Ion Antonescu şi blamat pentru acţiunile sale de către marea majoritate a comunităţii evreieşti). Elementul de noutate îl constituie informaţia conform căreia datele ar fi fost furnizate de doi scriitori evrei, „dintre cei mai

[29]Idem, *Toată lumea are două feţe*, în *Minimum*, anul XIII, nr. 146, mai 1999, p. 75.
[30]Idem, *Sâmbătă n-ai voie să fii bolnav*, în *Minimum*, anul XVIII, nr. 207, iunie 2004, p. 31.
[31]Idem, Rubrica „Cer cuvântul!", *E o alee în Cişmigiu*, în *Minimum*, anul XIX, nr. 225, decembrie 2005, p. 24

cunoscuţi", în schimbul neincluderii lor în respectiva listă. Marius Mircu nu divulgă însă numele acestora. După întocmirea listei, în vederea obţinerii datelor personale au fost delegaţi reprezentanţi pentru studierea arhivelor locale. Pentru omul de cultură, lista a constituit o sursă de informare, acesta aflând informații cu privire la numele de fată al mamei lui şi la numele său din certificatul de naştere. În opinia lui Marius Mircu, „scriitorii erau speriaţi nu pentru că li se interzicea vânzarea cărţilor, ci pentru că erau supuşi oprobiului public, care multe poate aduce!"[32] În numărul din octombrie 2004 al revistei *Minimum*, după exact 65 de ani de la apariţia listelor scriitorilor evrei interzişi, jurnalistul revine asupra subiectului, reluând parţial informaţiile publicate iniţial, adăugând câteva elemente de noutate. Cel mai important amănunt este legat de numele celor doi scriitori evrei care nu fuseseră incluse pe listă: Saşa Pană („poate pentru că era medic militar în armată") şi prietenul său Ury Benador „despre care se spunea (dar n-am confirmare) că ar fi ajutat ministrul la alcătuirea listei, cu condiţia ca el să nu figureze." Marius Mircu sesizează ironia situației, care este posibil să îl fi salvat de la moarte sau de la o viaţă şi mai chinuită. Toţi cei incluşi pe listă erau consideraţi ostatici şi, în consecință, nu aveau permisiunea de a părăsi oraşul: „De două ori am fost mobilizat la Garnizoana Bucureşti, spre a fi trimis la muncă forţată undeva în Basarabia. Am arătat că sunt ostatic, astfel că îmi este interzis să părăsesc Bucureştiul."[33]

Plecând de la exemplul personal, Marius Mircu explică unul dintre fenomenele frecvent întâlnite în rândul comunităţii evreieşti – schimbarea numelui. Prigoana antievreiască a fost cea care i-a determinat pe evrei să găsească o soluţie pentru supravieţuire. În familia lui Marius Mircu există două astfel de exemple. Suferind cumplit ca urmare a rănilor produse de o bandă de agresori din Bacău, tatăl jurnalistului se hotărăşte să îşi schimbe numele din Gherş în Alter, „ca să deruteze destinul", în timp ce jurnalistul îl „adoptă" pe Marius Mircu pentru a-şi putea exercita profesia: „Mulţi evrei, mai cu seamă literaţi şi gazetari şi-au schimbat numele, astfel că au putut lucra nestingheriţi multă vreme. De pildă eu: de când din Israel Marcus m-am convertit în Marius Mircu, tot lucrez şi nu mă mai satur!"[34]

Articole de opinie

Ne reţine atenţia o serie de patru panseuri din care unul cu temă politică, referitoare la atitudinea autorităţilor faţă de atacurile teroriste şi reacţiile diferitelor ţări la adresa evreilor. Oamenii se obişnuiseră ca atunci când ascultau ştirile la radio să fie informați despre atacuri teroriste asupra populaţiei evreieşti, singurul amănunt nou oferit de realizatori fiind legat de locaţia unde se petrecuse incidentul. Pentru prima oară Marius Mircu renunță la tonul ironic şi exprimă un punct de vedere tranşant, dur, cu privire la măsurile care se cuveneau a fi adoptate: „Dacă mi-ar sta în putinţă cu teroriştii m-aş purta teroristic: au atacat un autobuz de-al nostru, aş ataca două autobuze de-ale lor. La fel, dacă vor ataca vreun restaurant, un restaurant, un automobil, orice. Vor mai fi stimulent asasinatele?" Statele care criticau acţiunile Israelului era invitate să mediteze înainte de a lansa atacuri, având în vedere situaţia tensionată: „Vor lătra împotriva noastră unele ţări, unele persoane? Ei şi? Eu le doresc acelora, din toată inima, o situaţie ca a noastră, ca să avem ocazia să lătrăm şi noi împotriva lor." Articolul se încheie cu o parafrazare a lozincii lansate după eliberarea României: „Libertate, dar nu pentru fascişti!",

[32]Idem, *Povestea unor afişe*, în *Minimum*, anul XI, nr. 123, iunie 1997, p. 27.
[33]Idem, *Scriitori evrei indezirabili*, în *Minimum*, anul XVIII, nr. 211, octombrie 2004, p. 24.
[34]Idem, *Ce uşor e să-ţi înşeli destinul!*, Rubrica „Cer cuvântul!", în *Minimum*, anul XIX, nr. 223, octombrie 2005, p. 26.

jurnalistul declarând: „Democraţie, dar nu pentru terorişti!”[35] Expresia „Contra terorismului trebuie luptat teroristic!” este reluată într-un context mai paşnic, acela al grevei lucrătorilor de la salubritate, care prin acţiunea lor de protest aveau repercursiuni asupra întreagii populaţii. Jurnalistul este tranşant şi transmite soluţii atât autorităţilor („Se cere votată şi mai ales aplicată cu grabă o lege categorică: strict interzise grevele împotriva populaţiei, permise numai cele direct împotriva unor vinovaţi”, greviştii fiind consideraţi în concediu fără plată pe durata protestelor), cât şi greviştilor („faceţi greva foamei [...] adică să vă pedepsiţi pe voi, nu populaţia. Pentru cauza voastră se cuvine să suferiţi voi, nu alţii, aşa e drept, aşa e cinstit! Asta vă va ajuta considerabil să reuşiţi. Toată lumea va fi cu voi, pe onoarea mea!”[36]

Concluzii

Colaborarea la revista *Minimum* denotă în primul rând dragostea jurnalistului vizavi de limba română, acesta transformându-se într-un dascăl dedicat, care semnalează erorile din presa românească din Israel. Spiritul de justițiar îl determină pe gazetar să își avertizeze cititorii asupra unor aspecte care privesc realitățile sociale din Israel, dar și aspecte legate de prigoana antievreiască. În general, textele se remarcă datorită exemplelor concrete, umorul și ironia fiind două dintre cele mai frecvente „arme” lingvistice la care jurnalistul apelează. În ceea ce privește dimensiunile articolelor, gazetarul optează pentru materiale de mici dimensiuni, în care informația este redusă la strictul necesar. De asemenea, Marius Mircu ne încântă și de această dată cu titlurile inspirate ale articolelor (*Povestea unor afişe, Sâmbătă n-ai voie să fii bolnav* sau *De la gazetărie la literatură, de la pâine la cozonac!*). Colaborarea la revista *Minimum* demonstrează dragostea omului de cultură pentru limba română, putând fi considerată una dintre cele mai frumoase colaborări din Israel.

Bibliografie

Cărți

Budău, Eugen, *Bacăul Literar*, Editura Universitas XXI, Iaşi, 2004.

Mircu, Marius, *M-am născut reporter!,* Editura Cartea Românească, Bucureşti, 1981.

Idem, *M-am născut reporter*. Ediţia a II-a revăzută, completată, vol. al II-lea, Editura Glob, Editura Papyrus, Bat Yam, 1998.

Periodice

Minimum (2000)

[35]Idem, *Panseuri naive*, în *Minimum*, anul XVII, nr. 198, septembrie 2003, p. 24.
[36]Idem, anul XVII, nr. 195, iunie 2003, p. 23.